

Jinsi ya kuchunguza dai la kihistoria kuhusu Paulo

Msomaji anawezaje kutofautisha ushahidi na makadirio ya historia?

Maelezo thabiti ya kihistoria yanataja dai lake, yanatoa vyanzo husika na kuonyesha jinsi hitimisho linavyotokana navyo. Ushuhuda wa maandishi, maandishi yaliyochongwa, hati za kale, jiografia na mapokeo ya baadaye hujibu maswali tofauti. Kulingana kwake ni muhimu, lakini kusitiwe chumvi kuwa uthibitisho wa madai yasiyohusiana.

Anza na dai lililo wazi

Uliza kama chanzo kinathibitisha mtu, wadhifa, mahali, tarehe, tendo au imani iliyoripotiwa. Maandishi yaliyochongwa ya Galio yanasaidia kuweka tarehe ya utawala wake kama mkuu wa jimbo; Matendo inamweka Paulo mbele ya Galio. Uhusiano wao unaunga mkono makadirio ya mpangilio wa wakati bila maandishi yaliyochongwa yenyewe kumtaja Paulo. Hati iliyohifadhiwa inathibitisha shahidi wa maandishi, si tarehe ya kila tukio inalolisimulia. Usahihi unafanya ushahidi uwe na manufaa badala ya kuvutia tu.

Rejea za Biblia: Matendo 18:12–17

Vyanzo: acts, chronology

Linganisha bila kuhesabu ushuhuda uleule mara mbili

Matendo na barua za Paulo zinaweza kufafanua, lakini tofauti za kusudi, mpangilio na maelezo zinahitaji kuchunguzwa. Uwezekano wa kutegemeana unamaanisha kwamba simulizi mbili zisihesabiwe moja kwa moja kuwa mashahidi wawili huru. Historia ya Paulo kama mtesaji na ushuhuda wake kuhusu kumwona Kristo aliyefufuka ni ushahidi muhimu wa mtu mwenyewe katika barua. Simulizi tatu za Dameski katika Matendo ni mawasilisho matatu ndani ya kitabu kimoja, si nyaraka tatu huru.

Rejea za Biblia: Wagalatia 1:13–24 · 1 Wakorintho 9:1 · 1 Wakorintho 15:3–11 · Matendo 9:1–19 · Matendo 22:3–16 · Matendo 26:9–18

Vyanzo: letters, acts

Weka imani na hoja wazi

Imani ya Kikristo inakiri kwamba Yesu alifufuka na kwamba Paulo alikutana naye. Mjadala wa kihistoria unachunguza ushuhuda, mazingira yake na maelezo mbadala; haupaswi kuficha misingi ya imani wala kutumia kujiadini tu badala ya kutoa hoja. Eleza mambo yenye uhakika, yanayowezekana na yaliyo wazi kwa uchunguzi zaidi. Kukiri tarehe zisizo na uhakika au tafsiri inayojadiliwa kunaruhusu ushuhuda mkuu kuzingatiwa kwa ushahidi wake halisi.

Rejea za Biblia: 1 Wakorintho 15:1–20 · Wagalatia 1:11–17

Vyanzo: letters

Vyanzo

- [acts] Matendo 7–28; marejeo ya vifungu yanatolewa katika kila sehemu. <https://ebible.org/web/ACT.htm>
- [chronology] Mpangilio wa matukio wa Barua za Paulo: Matendo, barua, misingi ya tarehe kutoka ushahidi wa nje, na makadirio ya historia yenye maelezo wazi ya mipaka yake. <https://paulineletters.com/explore/timeline>
- [letters] Kutoka Warumi hadi Filemoni; marejeo ya vifungu yanatolewa katika kila sehemu. <https://ebible.org/web/>

Maudhui na vielelezo tulivyotengeneza: CC BY 4.0. Maandishi ya Biblia na kazi za wengine hazijajumuishwa.

Barua za Paulo · CC BY 4.0 · <https://paulineletters.com/sw/explore/resources/examining-historical-evidence>